

Мартос С., Семенчук О. Назви ергооб'єктів сільського господарства Херсонщини. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XI: Генеза та цінність досліджень у сфері суспільних відносин* / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2021. С. 144-146.

Світлана МАРТОС

(Херсон, Україна)

Олександра СЕМЕНЧУК

(Херсон, Україна)

НАЗВИ ЕРГООБ'ЄКТІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ХЕРСОНЩИНИ

Кількісно значний сегмент онімного простору становлять назви різноманітних об'єднань людей у політичній, науковій, культурній, виробничій, торговельній, банківсько-фінансовій та інших сферах, зокрема й найменування установ, організацій, закладів, підприємств тощо, на позначення яких існує термін ергонім. Ергоніми – це невід'ємні одиниці ономастичної системи, попри наявні суперечливі думки про їх лінгвістичний статус.

Ергоніміка як розділ ономастики, який вивчає власні назви об'єднань людей, дедалі більше зацікавлює вітчизняних учених. Питання ергонімікону багатьох міст України вже потрапило в коло зору українських дослідників. Номінація ергооб'єктів сільського господарства Херсонської області ще не були об'єктом мовознавчих досліджень, що й зумовлює актуальність нашої публікації.

Мета публікації – проаналізувати ергоніми сільськогосподарської галузі Херсонщини. Джерелом для написання слугував сайт провідного бізнес-каталогу підприємств та організацій України «Бізнес-гід» (<https://business-guide.com.ua>), на якому було вибрано понад 800 найменувань ергооб'єктів сільськогосподарської галузі Херсонської області.

За джерельною базою ергоніми поділяємо на два різновиди: 1) відонімного походження; 2) відапелятивного походження.

Відантропонімі ергоніми переважно представлені особовими іменами і прізвищами слов'янського походження, наприклад, «*БАРНАШ*», «*БЕЗРУЧКО*», «*БОГДАН*», «*ГАЛИНА*», «*ГОРДІЄНКО*», «*ДАРИНА*», «*ДЕМЧУК*», «*ЛІДІЯ*», «*ЛОЙКО*», «*МАРИНА*», «*МАТВІЄНКО*», «*МИКОЛА*», «*ОЛЕНА*», «*ПАСТЕРЧУК*», «*СВІТЛАНА*», «*ТЕТЯНА*», «*ЯКОВЕНКО*». Для номінації ергооб'єктів сільськогосподарської галузі Херсонщини використовуються антропоніми неслов'янського походження, наприклад, «*АРГЕН*», «*ДІЛАН*», «*ДЮДОР*», «*ІОЛАНА*», «*ЛЕЙЛА*», «*ЛОЛІТА*», «*НАЇНА*», «*НІКОЛАС*», «*ОСАРІ*», «*ТОХЛУ*», «*ХАЛІМОН*».

Різні види топонімів слугують базою для творення ергонімів, а саме: астіоніми («*АФІНИ*», «*БЕРЕКЕТ*», «*САМАРА*», «*СЛАВУТА*», «*ШУМЕН*»), хороніми («*БАВАРІЯ*», «*ВОЛИНЬ*», «*ГІЛЕЯ*», «*ПРИАЗОВ'Я*», «*СКІФІЯ*», «*ТАВРИДА*», «*ТАВРІЯ*», «*УКРАЇНА*»), ойконіми («*БОРОЗЕНСЬКЕ*», «*КОПАНИ*», «*САДОВЕ*», «*СОНЯЧНЕ*», «*СТЕПОВЕ*», «*ЧИСТОПІЛЛЯ*», «*ЧОНГАР*»), потамоніми («*ДНІПРО*», «*ІНГУЛЕЦЬ*», «*ЄНІССІЙ*»), лімноніми («*БАЙКАЛ*», «*СИВАШ*»).

Серед відонімних ергонімів виділяємо підгрупу, в основі якої назви астрономічних об'єктів (астроніми) і зони космічного простору (космоніми), наприклад, «*АЛЬТАЇР*», «*АМАЛЬТЕЯ*», «*ВЕНЕРА*», «*ВОДОЛІЙ*», «*ЗОДІАК*», «*КВАЗАР*», «*САТУРН*», «*СІРІУС*», «*СОНЦЕ*», «*ЦЕРЕРА*».

Міфологія є досить продуктивним джерелом найменувань ергооб'єктів. Серед назв міфологічного походження виділяємо лексеми на позначення міфічних персонажів і об'єктів: «*АМУР*», «*АТЛАНТ*», «*АТТІС*», «*ВЕСТА*», «*НІКА*», «*ОРІОН*», «*ОСІРІС*», «*РА*», «*ЮНОНА*».

Специфічною рисою ергонімів сільськогосподарської галузі вважаємо використання теонімів і міфонімів, які акцентують на родючості, врожайності, рослинному й тваринному світі, хліборобстві, виноградарстві тощо, наприклад, «*АМПЕЛ*», «*АНАІТ*», «*ГЕЯ*», «*ДЕМЕТРА*», «*ДІАНА*», «*ДІОНІС*», «*ДРІАДА*», «*ЛАДА*». Оскільки у сільському господарстві важливе значення має вода, то міфоніми, які акцентують на водній стихії, виправдано залучаються у процес

номінації ергооб'єктів, зокрема: «БОРИСФЕН» (давньогрецький річний бог), «ЕРІДАН» (у давньогрецькій міфології річний бог), «ЛІЛЕЯ» (німфа водяної стихії в грецькій міфології).

Твердження Л. Соколової, що специфіка ергонімів відапелятивного типу полягає в тому, що ці назви відбивають реальні явища або реальні риси того чи іншого об'єкта [2, 65], цілком ілюструє наш матеріал. У відапелятивні ергоніми сільського господарства зрозуміло й виправдано включені різні тематичні групи сільськогосподарської лексики, наприклад: найменування земельних ділянок («БОГАР», «КЛИНИ», «ЛАН», «ЛЕВАДА», «НИВА», «ПОЛЕ», «РУГА»); назви сортів рослин («ВОСТОРГ», «ДЕЛАВАР», «ДЮШЕС», «ЗЛАТИБОР», «ІГЛ», «ТІЛІА»); назви продуктів харчування («АЧАР», «БАСМАТІ», «КРУПКА», «МЕД») тощо.

Ергоніми відапелятивного типу, в основі яких лексеми семантичної групи «найменування осіб за видом і родом діяльності», яскраво відображають специфіку ергооб'єкта, наприклад: «АГРАРНИК», «АГРОНОМ», «ЗЕМЛЕРОБ», «ОВЦЕВОД», «ПТАХІВНИК», «РИБОВОД», «ХЛІБОРОБ», «ЧУМАКИ». Зазначені ергоніми є «результатом дії онімізації, котра передбачає перехід загальної назви у власну без будь-яких структурних змін» [1, 87].

В апелятивній частині джерельної бази найменувань ергооб'єктів сільського господарства, крім зазначених, представлені такі основні лексико-семантичні групи:

- найменування рослин (флороніми) – «БАРВІНОК», «ВОЛОШКА», «ГОРІХ», «ДУБОК», «ЕДЕЛЬВЕЙС», «ЛОТОС», «НАРЦИС», «ПРОЛІСОК», «ТЮЛЬПАН», «ЧЕРЕМШИНА», «ЯВІР»;
- найменування тварин (фауноніми) – «БДЖІЛКА», «ДЕЛЬФІН», «ЖАЙВОРОНОК», «ЛАНЬ», «ЛАСТІВКА», «СОКІЛ», «СОЛОВЕЙКО», «ЧАЙКА»;
- найменування коштовних каменів та мінералів – «АГАТ», «АЛМАЗ», «БІРЮЗА», «ДІАМАНТ», «МАЛАХІТ», «РУБІН»;

- найменування природних реалій – «ВИХОР», «ДЖЕРЕЛО», «ОБРІЙ», «ПРОМІНЬ», «РОСА», «РОСИНКА», «СВІТАНОК», «СТРУМОК», «ТОРНАДО»;
- найменування понять морської справи – «БРИГАНТИНА», «ГАВАНЬ», «МАЯК», «ПАРУС», «ФРЕГАТ».

Отже, найчастіше твірною базою ергонімів відонімного походження є антропоніми й топоніми. Специфічною рисою ергонімів сільськогосподарської галузі є використання теонімів і міфонімів, які акцентують на родючості та врожайності. У відапелятивних найменуваннях представлені різні тематичні групи сільськогосподарської лексики, найменування осіб за родом і видом діяльності, флороніми й фауноніми, назви коштовних каменів і мінералів, назви природних реалій тощо.

Подальша розробка теорії онімів потребує вивчення ергонімів, які є невід’ємними компонентами ономастичної системи. Перспективи подальших досліджень убачаємо в поглибленому й повному аналізові номінацій ергооб’єктів Херсонської області різних галузей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мартос С. А. Ергоніми благодійної сфери Херсонщини. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 3. С. 85-89.
2. Соколова Л. Н. Типи мотивованості ергонімів (на матеріалі ергонімії м. Києва). *Мовознавство*. 1993. № 6. С. 65–69.